

Een vluchteling is ook een mens!

In de afgelopen vijf maanden is door onze wijkgemeente in de Bosbeskapel onderdak gegeven aan een aantal vluchtelingen. In het januarinummer stond een artikel hierover onder de titel 'Zomaar een dak boven wat hoofden'. Per 15 januari is grotendeels een einde gekomen aan de opvang. Nu in maart is het een goed moment om, samen met Klaas Koffeman, terug te kijken op dit project.

Klaas Koffeman was in deze maanden coördinator. Hij was echt van plan eerst eens een tijd niets te doen. Pensioen was daar een goede aanleiding voor. Klaas werkte ruim veertien jaar als pastor voor de thuis- en daklozen in Den Haag. Daarvoor was hij onder meer werkzaam als predikant in de Juliana-/Valkenboskerk en in Londen als predikant voor de Nederlandse gemeente.

Klaas heeft in oktober 2022 de oproep gelezen aan de gemeenteleden om als vrijwilliger mee te doen aan dit opvangproject. Hij meldde zich aan en was zelfs bereid de coördinerende taken te verrichten. Klaas: 'Je kunt als je de beelden van Ter Apel ziet toch niet op je (kerk)stoel blijven zitten?' Als een soort van protest tegen de opvang ging hij aan de slag.

Een geoliede machine

In deze vijf maanden is er veel gebeurd. De buurt moest worden ingelicht over de opvang. Klaas maakte een rooster voor een dagelijkse opvang van mensen. Hij stuurde elke dag een zogenaamd dagbericht aan de vrijwilligers en had regelmatig contact met Stek (eindverantwoordelijk voor dit project) en de stichting INLIA (Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers). De gasten wachtten op een intakegesprek in Ter Apel en het opstarten van de procedure voor een asielaanvraag.

Iedereen heeft in deze maanden een bijdrage geleverd. Er werd gekookt, er werden boodschappen gedaan. Er werden uitjes georganiseerd en tweemaal per week waren er taallessen. De gasten waren enthousiast over de wijze van hulp en bijstand. Klaas ging zeer regelmatig naar de Bosbeskapel en zag een 'geoliede machine' ontstaan. 'Wat zo'n oproep allemaal teweegbrengt, is een wonder', zo zegt hij met een glimlach. Je ziet mensen creatief oplossingen zoeken voor problemen.

Er is – en dat heeft Klaas niet verbaasd – vasthoudendheid nodig geweest om de bureaucratische barrières te nemen. Klaas: 'Nu de gasten bijna weg zijn, krijgen wij de zorgpassen.' Vanuit zijn oude functie was Klaas gewend soms tegen de stroom in te roeien, maar wat hij nu meemaakte, was bijna systematisch.

Zorg voor de naaste

Je kunt je thuis misschien geen voorstelling maken wat de gasten allemaal al hadden meegemaakt voordat ze in de Bosbeskapel een dak boven het hoofd vonden. Klaas vindt het een goede zaak, dat kerken nu in actie zijn gekomen om onderdak aan mensen te geven en hen bij te staan. 'Je kunt als christen je wel bekommeren om de binnenkerkelijke problemen, maar waar is dan je concrete zorg voor de naaste?', zegt Klaas en geef daar maar eens antwoord op. De christelijke boodschap van naastenliefde voor de medemens vraagt juist om een adequate reactie. Om deze reden meldde hij zich bij de Bosbeskapel; de leuke activiteiten in het kader van het pensioen moesten maar even wachten.

De Bosbeskapel leek in die periode veel op een bijenkorf. Reguliere activiteiten gingen gewoon door en dan ook nog vluchtelingen in de kerk. Zeker heeft de diaconie de oproep om hulp te bieden serieus genomen en is op enig moment een positief besluit genomen: wij doen mee.

Prijzenswaardige inzet

Klaas vindt de inzet van de vrijwilligers te prijzen. Een ieder deed wat hem of haar zinvol leek. Dit ging eigenlijk goed vanaf het begin. Met de vluchtelingen meegaan naar de markt, de sportzaal, naar het ziekenhuis en kennismaken met de stad, een spelletje doen, tafeltennissen, het is te veel om op te noemen. Wie kan zich voorstellen, dat het op een fiets naar Scheveningen gaan een blik op een andere wereld geeft voor iemand die net in Nederland is.

Afbouw van het project

Nu is de afbouw van het project begonnen. Met een gezellige bijeenkomst in de Bosbeskapel op 15 januari werd min of meer al afscheid genomen. Klaas kreeg een lekkere fles wijn en er was een bos bloemen voor zijn vrouw Els. Hij stelde dit gebaar zeer op prijs, maar merkte op: 'Ach, wat kon ik anders dan bijspringen en met mijn kennis en ervaring de groep begeleiden?' Overigens heeft de diaconie besloten dat de vluchtelingen die half januari nog in de Bosbeskapel aanwezig waren, zo nodig nog maximaal twee maanden konden blijven. De hoop was dat de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) hen binnen deze periode zou oproepen, maar dit is helaas niet gebeurd. Rond 13 maart zijn zij naar andere opvanglocaties verhuisd.

De diaconie Zuidwest heeft ook achteraf geen spijt gehad zich in dit avontuur te storten. Je kunt wel mooie beleidsnota's schrijven maar als er op de deur wordt geklopt en om hulp wordt gevraagd, wordt het toch anders. De vluchtelingen hebben al meermalen hun waardering uitgesproken voor onze inzet en inspanningen voor hen een veilig onderdak te creëren. Iets om met z'n allen trots op te zijn.

Veel dank aan iedereen, die heeft meegedaan om dit plan te realiseren!

Christiaan Scheen

De gave der tranen

*‘Wij zijn de bede om de gave der tranen vergeten’
Dorothee Sölle*

Dorothee Sölle, ‘Tegenwind’

In 1995 verscheen een autobiografie van de hand van Dorothee Sölle: ‘Tegenwind’. Daarin beschreef ze enkele van haar herinneringen: herinneringen uit haar jeugd in oorlogs Duitsland, uit de onstuimige jaren ’60 en ’70 en uit de jaren die daarop volgden. Eén hoofdstuk uit dit boek is mij met name bijgebleven: ‘De gave der tranen’. Daarover wil ik hier iets schrijven. Vaak hoor ik mensen zeggen dat ze niet kunnen huilen, of dat ze juist heel erg gehuild hebben. Soms hoor ik mensen zeggen: ‘De tranen moeten nog komen.’ Een fascinerende uitspraak, want waarom móet dat? Misschien omdat tranen op de een of andere manier heilzaam zijn?

Liturgie als gevoelvolle taal

Wij leven nu in een tijd waarin de taal wel eens wat té boos is en té emotioneel. Maar toen Sölle haar boek schreef vond ze de taal over het algemeen gevoelsarm. Ze schreef: ‘We zijn het niet gewend om onze emoties te uiten. Als mensen emotioneel zijn, zijn we geneigd om dat negatief te beoordelen.’ Zij had de indruk dat er maar twee talen geoorloofd waren in de samenleving: de *‘taal van de wetenschap*, die waarde vrij is en zonder gevoel’ en daarnaast *‘de plastic taal van de reclame*, die alle gevoelens trivialisert, zodat liefde in verband wordt gebracht met een auto en reinheid met een wasmiddel.’ Zij vroeg zich bezorgd af, of ons leven niet verdort als we geen woorden meer weten te vinden voor wat er met ons gebeurt...

Voor Sölle was de *taal van de liturgie* een tegenbeeld van die twee overheersende talen. In de liturgie zoeken we naar woorden voor onze ervaringen en we proberen uitdrukking te geven aan verdriet en boosheid, aan vreugde en aan onze verlangens naar heil en gerechtigheid. De taal van de liturgie brengt ons dicht bij onszelf. Sölle bracht een oud element van de katholieke liturgie in herinnering: de bede om tranen. Volgens de christelijke traditie hebben tranen een reinigende en troostende werking, die Sölle vergelijkt met de werking van de Geest. De Geest wordt ten slotte de trooster genoemd...

Troostende tranen als gave

De taal van de liturgie bewaart inderdaad een schat aan gevoelsrijke taal met symbolen die geladen zijn met de emoties van vele generaties. ‘Gij doorgrondt en kent mij’, lezen we in psalm 139 en we zingen: ‘Heer, die mij ziet zoals ik ben, dieper dan ik mijzelf ooit ken.’ Voor het aangezicht van de Eeuwige hoeven wij onze emoties niet te verbergen.

Sölle vergelijkt de reinigende en troostende werking van tranen met de werking van de Heilige Geest. Dat vind ik bijzonder treffend. Tranen zijn als de dauw op droog land, of als een rivier die klieft door zware klei. Zoals de Heilige Geest de mens herschept en de ziel geneest, zo kunnen tranen ook zijn als balsem voor de ziel. Een gebed om de gave van de tranen is als een gebed om de gave van de Geest. Denk maar aan de tekst van lied 669: ‘Kom o Trooster, heilige Geest, zachtheid die de ziel geneest (...) Was wat vuil is en onrein, overstroom ons dor domein, heel de ziel die is gewond, maak weer zacht wat is verstard, koester het verkilde hart.’ Wij schamen ons vaak onwillekeurig voor onze tranen. We denken soms dat we onze tranen zo snel mogelijk moeten drogen en de tranen van anderen ook. Het idee dat tranen zélf kunnen troosten is bijna paradoxaal. Troostende tranen kun je niet afdwingen, troostende tranen zijn een gave. Ze komen vanzelf als je woorden zoekt voor dat wat je verdrietig maakt en terneerdrukt, als je probeert te uiten wat het is dat je hart versteent. En tranen werken dan inderdaad verzachtend en helend, net als de Heilige Geest.

De bede om de gave der tranen doet mij ook denken aan een gedicht van M. Vasalis. Dit gedicht kun je ook als een bede beschouwen, of nee, het is meer een schreeuw om het doorbreken van de verstarring.

Steen

*Verdriet kit al mijn krachten samen,
zodat ik roerloos word als steen.
Mijn hele wezen wordt materie,
een ondoordringbaar star mysterie,
o sla de rots, opdat ik ween.*

Wenen met Maria (Joh. 20)

In de Stille Week komen we als het ware bij elkaar onder het kruis. Daar mogen we weeklagen en wenen. Wij maken in deze dagen de gang mee van de discipelen van Jezus. Wij kijken mee hoe Jezus gekruisigd wordt en hoe de discipelen wenen omdat ze zoveel verwachtingen hadden van deze Jezus en zo aan hem gehecht waren geraakt. Ze waren ook in de war: Jezus zou Israël toch verlossen? Nu hangt hij aan het kruis.

In deze dagen dalen wij liturgisch af naar onze eigen dieperliggende gevoelens. Wij mogen met de discipelen mee wenen om onze eigen teleurstellingen: om de dood van mensen van wie wij veel hielden, om de dood van mensen die wij hoog hadden en die gedood zijn, of aan de kant gezet. We mogen huilen om mislukkingen, verspilling en vernietiging, om oorlog, om mensen die vandaag gemarteld en vervolgd worden, om mensen die niet worden gezien en gehoord, om de macht van de dood in zijn vele gedaanten. Met Petrus wenen we om onze eigen lafheid, om de ontrouw en het verraad. Met Maria mogen we wenen om het overlijden van iemand die we liefhebben. In de liturgie maken we de hele gang mee: de kruisiging, de dood en door de dood heen de opstanding.

Op de eerste dag van de week bezoekt Maria het graf van Jezus. Ze vindt het graf leeg en weent. Maar door haar tranen heen ziet ze een hovenier. Die vraagt haar: 'Waarom ween je?' De hovenier is Jezus zelf. Hij noemt haar bij haar naam en hij troost haar.

Op paasmorgen komen ook wij bij elkaar rond het graf. Ook wij vinden het graf leeg. En als we goed kijken en luisteren, ontwaren ook wij – door onze tranen heen – de opgestane. Zijn opstanding plaatst onze tranen in een ander perspectief. Wij mogen vertrouwen hebben in een toekomst met God. We hebben iets te verwachten, al weten we niet precies wat en al kunnen we dat niet goed uitdrukken in onze gangbare taal.

ds. Wietske Verkuy!

Nieuwe diakenen

Zondag 5 maart werden Judith Trapman en Marianne Veenstra geïnstalleerd als diaken voor de Bosbeskapel. Zoals overal is ook in de kerk het vinden van geschikte vrijwilligers voor belangrijke functies of taken moeilijk; zeker voor het ambt van diaken. Volgens de PKN-site is een diaken er voor de ondersteuning bij de bediening van het avondmaal, bij de voorbereiding van de voorbeden, en is verantwoordelijk voor de collecte. Andere taken hangen af van de invulling die een gemeente eraan geeft. Maar een van die taken is ‘het verlenen van bijstand, verzorging of bescherming aan hen die dat behoeven.

Vlak voor de installatie spreken we elkaar in de Bosbeskapel. Soms gadegeslagen door ‘onze’ asielzoekers.

Waarom wil je deze rol in deze tijd in deze kerk?

Judith: ‘Ik was aan het mailen met Martin Koster, onze vorige wijkpredikant. Over een project over “huisgenoten”. Martin gaf toen aan dat ik een goede diaken zou zijn. Later ben ik koffie gaan drinken met Gert-Jan de Raad. Toen dacht ik: waarom zou ik me niet ook inzetten?’

Je kunt je toch op veel terreinen inzetten, waarom de kerk?

Judith: ‘Achtien jaar geleden overleed mijn zoontje Sammy. Ik was toen eerst boos op God. Maar daarna heb ik echt Zijn aanwezigheid gevoeld. Daarom zet ik mij in, in de kerk. En waarom deze kerk? Na het sluiten van de Valkenboskerk, ben ik gaan kerkhoppen. Uiteindelijk ben ik bij de Bosbeskapel geland; een fijne kerk.’

Wat verdrietig.

Judith: ‘Sammy verongelukte in Egypte. Na zijn dood heb ik de Stichting Sammy opgericht die zich richt op minderbedeelden in Egypte. We begonnen met boodschappentassen voor mensen in arme wijken. Inmiddels hebben we ook scholen gebouwd en doen we nog veel meer. Naast mijn werk? Ja, naast mijn werk in de zorg. Maar met hulp van God hoor.’

Ja, dan snap ik dat diaken bij je past. Ik denk daarbij ook aan de hulp voor armen.

Judith: ‘Dat klopt. Ik moet nog wel gaan wennen aan alle praktische zaken die ik ga doen tijdens de kerkdiensten. Ik vind het leuk dat Klaas Koffeman ons gaat installeren. Daar verheug ik mij op. Jij komt toch ook?’

En jij Marianne, wat heeft jou ertoe gebracht om diaken te worden?

Marianne: ‘Het is niet de eerste keer dat ik diaken word. Ik was dat destijds al in de Petrakerk. De reden is simpel: er is zoveel aan de hand, je kunt altijd wat doen. De twee huidige diakenen deden het al zo lang slechts met z’n tweeën en ik dacht: iedereen moet wat doen. Eigenlijk wilde ik het pas doen na de afronding van de cursus “Theologie voor geïnteresseerden”. Maar ik heb toch ja gezegd.’

Maar waarom deze kerk?

Marianne: ‘In 1989 zijn we uit Dieren terugverhuisd naar Den Haag. In 1993 overleed mijn man na een kort ziekbed. Ik bleef achter met mijn dochters van 16 en 11 jaar oud. Ik heb toen veel steun ervaren van familie en deze kerkgemeenschap. In 2014 ben ik hertrouwd met mijn huidige man. Ik ben niet per se gehecht aan een kerkgebouw, wel aan een gemeente. Hier voel ik me thuis.’

Als diaken in de stad krijg je ook te maken met armoede. Wat doet dat met jou?

Marianne: ‘Ik kan er goed mee omgaan. Ik heb in de verpleging gewerkt; daar leer je wel de zaken van je af te zetten. Er is zoveel ellende in de wereld en bij mensen. Ik bid altijd voor mensen. Ook in het ziekenhuis vroegen patiënten dat weleens aan mij: kun je voor mij bidden? En dat deed ik dan.’

Michiel van Butselaar